

החלטת הממונה על המשמעת

פסק דין

1. הנקבל הינו תלמיד שנה ג' למדעי המחשב וגיאופיזיקה בפקולטה למדעים מדויקים. על פי כתב הקובלנה, במסגרת הקורס "גאודינמיקה" (0341-3207) היה על התלמידים להכין ולהגיש שמונה תרגילי בית אשר הגשתם היוותה תנאי להיבחן בבחינת סוף הקורס. הנקבל לא הכין בעצמו את התרגילים אלא צילם שישה תרגילים אותם פתרו תלמידים אחרים, תוך שהוא מסתיר את שמם תחת מדבקה עם פרטיו שלו (שם ות.ז.), והגיש אותם כאילו התרגילים נפתרו על ידו באופן עצמאי. במעשים המתוארים עבר הנקבל, כך על פי כתב הקובלנה, עבירה של הפרת הוראות בעבודה לפי סעיף 29.4 לתקנון המשמעת – סטודנטים (תשס"ח), עבירה של הונאה בעבודה לפי סעיף 29.3 לתקנון המשמעת – סטודנטים (תשס"ח) ועבירה של התנהגות שאינה הולמת מעמד של תלמיד לפי סעיף 29.10 לתקנון המשמעת סטודנטים (תשס"ח).
2. הנקבל הודה בכל העובדות המתוארות בכתב הקובלנה, אך טען כי יש נסיבות מקלות, שהביאו אותו לבצע את העבירות האמורות, אשר ראוי להתחשב בהן בגזירת העונש. להלן אפרט את הנסיבות שלהן טען הנקבל ואתיחס אליהן אחת לאחת:
3. **ראשית**, לדברי הנקבל, בתחילת הסמסטר שבו התקיים הקורס נשוא הקובלנה, חלתה אם חברתו (כיום רעייתו) של הנקבל, המתגוררת בארה"ב, במחלה קשה שהביאה בסופו של דבר לפטירתה. נסיבות אלה אילצו את הנקבל לנסוע במהלך הסמסטר מספר פעמים לארה"ב, על מנת לסעוד אותה ולהיות עם חברתו. הוא אף הקדים את החתונה המתוכננת עם חברתו, שהייתה אמורה להתקיים מספר חודשים מאוחר יותר, על מנת לאפשר לאמה המנוחה להיות נוכחת בחתונה. בשל נסיבות אלה, חזר הנקבל לישראל כמה ימים בלבד לפני המבחן וביצע את המעשים בשל הלחץ הרב שבו הוא היה נתון.
4. נסיבות מצערות אלה אינן יכולות לשמש סיבה להקלה בעונש. סטודנט סביר, שהיה נקלע למצב דומה לזה שמתאר הנקבל, היה יוצר קשר עם מרצה הקורס ומבקש ממנו להתחשב במצבו ולהקל עליו בכל הנוגע להגשת המטלות. ככל שהדבר לא היה מתאפשר – היה על הנקבל להודיע על פרישתו מהקורס. הנקבל לא נתן הסבר מניח את הדעת מדוע לא פנה כלל למרצה הקורס ואף לא ביטל את הרישום לקורס אלא בחר במקום זאת לבצע עבירה חמורה של הונאה.
5. **שנית**, לטענת הנקבל בסילבוס של הקורס לא נכתב כי הגשת התרגילים נשוא הקובלנה מהווה תנאי לגשת לבחינה. רק כשבוע לפני מועד הבחינה הודיע המרצה כי קיימת חובת הגשה של שישה מתוך שמונה התרגילים וכי תלמיד שלא יגיש שישה תרגילים לא יהיה זכאי לגשת לבחינה. כתוצאה משינוי מאוחר זה בכללים, נכנס הנקבל ללחץ וביצע את המעשה שעשה. בתמיכה לטענתו צירף הנקבל הודעות דוא"ל שנשלחו אליו לבקשתו על ידי שישה תלמידים שלמדו בקורס אשר בכולם נכתב כדלהלן:

"למדתי בסמסטר א' תש"ף את הקורס גיאודינמיקה בחוג למדעי כדור הארץ באוניברסיטת תל אביב. אני מצהיר כי המרצה בקורס הנ"ל לא עידכן לגבי חובת הגשה של תרגילי הבית כתנאי לגשת למבחן בתחילת הסמסטר, אלא רק בתקופה הסמוכה למבחן".

6. בתגובה הביא בפניי הקובל את תשובתו של מרצה הקורס. לדברי המרצה, החובה בדבר הגשת שמונה תרגילים כתנאי לגשת לבחינה הייתה ידועה לסטודנטים למן תחילת הסמסטר. משכך, ההודעה כשבוע לפני הבחינה בדבר החובה להגיש שישה תרגילים בלבד מתוך השמונה, היוותה הקלה שנועדה להוריד את הלחץ בקרב לתלמידים. המרצה אינו כופר בכך שחובת הגשת התרגילים לא הייתה כתובה בסילבוס של הקורס, אך הוא טוען כי הודיע על כך לתלמידים בתחילת השיעור הראשון של הסמסטר. לדבריו, ששת הסטודנטים שהצהירו כי "המרצה בקורס הנ"ל לא עידכן לגבי חובת הגשה של תרגילי הבית בתנאי לגשת למבחן בתחילת הסמסטר" ככל הנראה לא נכחו בשיעור הראשון (ואף לא הרבו להגיע להרצאות) ולכן לא ידעו על כך.

7. חשוב לציין כי מרצה הקורס וששת התלמידים אשר הודעות הדוא"ל מטעמם הוצגו בפניי, לא נחקרו בבית הדין והצדדים לא התנגדו להגשת ההצהרות או ביקשו לחקור את מצהירי הצד שכנגד.

8. לאחר ששקלתי את הדברים, אני נותן אמון מלא בגרסת המרצה לפיה הוא הודיע בתחילת השיעור הראשון לתלמידים כי הגשתם של כל שמונה התרגילים מהווה תנאי לגשת לבחינה, וכי ההודעה שנשלחה לתלמידים שבוע לפני הבחינה בדבר חובת ההגשה של שישה תרגילים בלבד היוותה הקלה של הדרישות ולא החמרתם. עדיף היה כמובן לו כל דרישות הקורס, ובהן גם התנאים שרק בהתקיימן תלמיד יהיה זכאי לגשת לבחינה, היו מופיעות בסילבוס וכל שינוי בהן היה נעשה אף הוא בכתב ובאופן רשמי דרך מזכירות המחלקה או הפקולטה. ואולם, העובדה שהנקבל לא הגיע לשיעורים (ובכלל זה השיעור הראשון) ולכן לא ידע על החובות המוטלות עליו כתלמיד בקורס אינה יכולה להיות סיבה להקל בחומרת העבירה. אין לקבל כי תלמיד שלא הגיע לשיעורים, ואף לא טרח להתעדכן במטלות המחייבות אותו במסגרת הקורס, יוכל לעשות שימוש במחדלו זה על מנת לקבל הקלה בעונש.

9. שאלה נוספת שהתעוררה היא האם יש לראות בהגשת ששת התרגילים "עבירה מתמשכת" אחת (המכונה גם "עבירת שרשרת") או שמא שיש לראות בהגשה של כל אחד מן התרגילים מעשה הונאה נפרד, באופן שמחייב ענישה מחמירה יותר. הקובל טען כי יש לראות בהגשה של כל תרגיל עבירה נפרדת ואילו הנקבל טען כי יש לראות בכל מסכת האירועים מעשה הונאה אחד ויחיד.

10. פסיקות בתי המשפט התוותה מספר מבחני עזר לבחינת השאלה האם מסכת עובדתית נתונה מהווה מספר עבירות נפרדות או שמא מדובר בעבירה מתמשכת אחת. מבחני עזר אלה מסייעים במענה לשאלה האם אפשר לבודד את רצף ההתרחשויות ולראות בו אוסף של אירועים רודפים עצמאיים. בין היתר קבעה הפסיקה כי יש לבדוק:

א) האם אותן ראיות תומכות באחת או יותר מן העבירות? ככל שנידרש לראיות שונות ונפרדות לכל שלב באירועים, כך מוצדק יותר הפיצול לעבירות שונות.

ב) האם לכל עבירה ניתן ליחס נקודת זמן בה היא נסתיימה והאם נקודות זמן אלה שונות מעבירה לעבירה?

ג) האם הייתה לעבריינין אפשרות סבירה, משהתחיל בביצוע מעשיו, לכוון התנהגותו כך שהוא יבצע רק חלק מסוים מן הפעולות וימנע מן השאר, באופן שהסיכון שהיה נוטל הוא להיות מואשם בחלקן של העבירות ולא בכולן?

(ראו: ע"פ 104/89 יצחק בן יוסף דרורי נ' מדינת ישראל, פ"ד מד(1), 843, 851 (1990); יעקב קדמי, על סדר הדין בפלילים 1216 (2003).

11. יישום מבחני עזר אלה על המקרה שלפנינו מלמד כי הם מושכים לכיוונים מנוגדים: מצד אחד, הראיות התומכות בכל המעשים הן אותן הראיות ומשך ביצוע העבירה מרגע שליחת התרגיל הראשון ועד לשליחתו של האחרון לא עלה על חמש דקות. מן הצד האחר, לאחר משלוח של כל אחד מן התרגילים הייתה לנקבל אפשרות סבירה לעצור, באופן שהוא יבצע רק חלק מן הפעולות וימנע מן היתר. בסופו של דבר החלטתי, לא בלי היסוסים, כי יש לראות במסכת האירועים עבירה מתמשכת אחת ולא עבירות נפרדות.

12. לסיכום, אני מרשיע את הנקבל, על פי הודאתו, בכל העבירות המנויות בכתב הקובלנה: הונאה, הפרת הוראות, והתנהגות שאינה הולמת מעמד של תלמיד.

13. מכיוון שמדובר במעשה חמור במיוחד של הונאה והפרת הוראות, המחייב ענישה הולמת, אני גוזר את עונשו של הנקבל כדלקמן:

א. פסילת הקורס "גאודינמיקה" (0341-3207).

ב. הרחקה בפועל מן האוניברסיטה של שלושה סמסטרים שתחל בסמסטר א' של שנה"ל תשפ"א ותסתיים בסוף סמסטר א' של שנה"ל תשפ"ב.

ג. הרחקה על תנאי מן האוניברסיטה של שני סמסטרים למשך שנתיים.

ניתן היום, 11.6.2020, בהיעדר הצדדים.

יפורסם ללא שם התלמיד

פרופ' יששכר רוזין-צבי
הממונה על המשמעת